

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ένα ανανεωμένο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την έρευνα και την καινοτομία — Η ευκαιρία της Ευρώπης να διαμορφώσει το μέλλον της»

(Συμβολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην άτυπη σύνοδο των ηγετών της ΕΕ της 16ης Μαΐου 2018 στη Σόφια με θέμα την καινοτομία)

[COM(2018) 306 final]

(2018/C 440/11)

Εισηγητής: ο κ. **Ulrich SAMM**

Συνεισηγητής: ο κ. **Stefano PALMIERI**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 18.6.2018
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	4.9.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.9.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	537
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	196/1/2
(υπέρ/κατά/αποχές)	

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι και στο πλαίσιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2021-2027, η Επιτροπή κατέστησε σαφές ότι η έρευνα και η καινοτομία πρέπει να εξακολουθήσουν να αποτελούν βασική **προτεραιότητα της ΕΕ**.

1.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η **καινοτομία** θα πρέπει να έχει μεγαλύτερη βαρύτητα και υπενθυμίζει την έκκλησή της για εξισορρόπηση των μελλοντικών αναγκών χρηματοδότησης της πολιτικής για όλη την αλυσίδα έρευνας και καινοτομίας, από τη θεμελιώδη έρευνα έως την έρευνα με γνώμονα τα προϊόντα. Η καινοτομία είναι καθοριστικής σημασίας για την οικονομική ανάπτυξη και τα νέα μέσα θα είναι ιδιαίτερα επωφελή για τις ΜΜΕ. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη σημασία των δημόσιων επενδύσεων στην έρευνα και την καινοτομία ως βασικής κινητήριας δύναμης για τη δημιουργία και τη διατήρηση δευτερογενών επιπτώσεων στις οικονομίες των κρατών μελών.

1.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης τον στόχο για περαιτέρω απλούστευση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις προκειμένου να διευκολυνθεί ο **συνδυασμός διαφόρων κονδυλίων**, κάτι το οποίο μπορεί να συμβάλει στην υπέρβαση των μεγάλων ανισοτήτων μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειών όσον αφορά τον αριθμό επιτυχημένων σχεδίων έρευνας και καινοτομίας.

1.4. Το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» πρέπει να επενδύσει σε τομείς όπου υπάρχει ιδιαίτερη ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία. Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε έργα **συνεργατικής έρευνας**, δεδομένου ότι πληρούν αυτήν την απαίτηση κατά τρόπο που σχεδόν κανένα άλλο πρόγραμμα δεν επιτυγχάνει.

1.5. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι πολλές σημαντικές κοινωνικές προκλήσεις μπορούν να επιλυθούν μόνο σε ευρωπαϊκό επίπεδο και χρειάζονται τις συντονισμένες προσπάθειες διαφόρων φορέων, οι οποίες υπερβαίνουν το πεδίο των μεμονωμένων έργων συνεργατικής έρευνας. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο υποστηρίζεται η ιδέα των **αποστολών**.

1.6. Η υποστήριξη της κινητικότητας των ερευνητών μέσω των δράσεων «Μαρία Σκλοντόφσκα-Κιουρί» αποτελεί ένα ακόμη κλειδί για την περαιτέρω ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας, ενώ παράλληλα οι ενωσιακές και οι εθνικές πολιτικές πρέπει να αποβλέπουν στην καθιέρωση ενδεδειγμένων και ελκυστικών συνθηκών εργασίας για τους επαγγελματίες, με στόχο την αποφυγή του φαινομένου της «διαρροής εγκεφάλων» το οποίο είναι αντιπαραγωγικό για την επίτευξη συνοχής στην ΕΕ.

1.7. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την αύξηση του όγκου των επενδύσεων της ΕΕ προκειμένου να παρασχεθεί στους Ευρωπαίους εργαζόμενους η δυνατότητα να συμβαδίζουν με τις εξελίξεις και να αποκτούν τις δεξιότητες που είναι αναγκαίες για τα ψηφιακά επαγγέλματα.

1.8. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι πρωτοβουλίες που βοηθούν τις ΜΜΕ να αξιοποιήσουν και να εκμεταλλευθούν δεόντως τα αποτελέσματα της έρευνας και της καινοτομίας θα πρέπει να υποστηριχθούν αποτελεσματικότερα.

2. Εισαγωγή

2.1. Κατά την άτυπη σύνοδο των ηγετών της ΕΕ της 16ης Μαΐου 2018 στη Σόφια με θέμα την καινοτομία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάλεσε τους παρισταμένους να συζητήσουν και να δώσουν στρατηγική καθοδήγηση ενόψει του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου εν γένει και, ειδικότερα, των προτεραιοτήτων που πρέπει να δοθούν στην έρευνα και την καινοτομία. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή πρότεινε στην ανακοίνωσή της προτεραιότητες και νέες πρωτοβουλίες ⁽¹⁾.

2.2. Η πρόταση αυτή χρησιμεύει επίσης ως πρώτο βήμα για τον καθορισμό του επόμενου προγράμματος-πλαισίου (ΠΠ9 ή «Ορίζων Ευρώπη») με στόχο τη συνέχιση και τη βελτίωση του επιτυχημένου προγράμματος «Ορίζων 2020» ⁽²⁾.

2.3. Επίσης, προτείνονται δραστηριότητες για τη στήριξη της καινοτομίας και την τόνωση της ηγετικής θέσης της βιομηχανίας με βάση την ανανεωμένη στρατηγική βιομηχανικής πολιτικής της ΕΕ ⁽³⁾.

3. Περιεχόμενο της πρότασης

3.1. Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποσκοπεί στο να διασφαλιστεί ότι η **έρευνα και η καινοτομία** θα εξακολουθήσουν να αποτελούν μία από τις βασικές πολιτικές και **χρηματοδοτικές προτεραιότητες** της ΕΕ στο μέλλον, στο πλαίσιο διαφόρων δημοσιονομικών μέσων. Μεγαλύτερη έμφαση δίνεται στην καινοτομία ώστε να καταστεί η Ευρώπη πρωτοπόρος στην καινοτομία που δημιουργεί αγορές.

3.2. Η Επιτροπή προτείνει να αυξηθούν οι επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία διαθέτοντας περίπου **100 δισεκατ. ευρώ** για το μελλοντικό πρόγραμμα «**Ορίζων Ευρώπη**» και το Πρόγραμμα έρευνας και κατάρτισης της **Ευρατόμ** ⁽⁴⁾.

3.3. Επίσης, η Επιτροπή πρότεινε την κινητοποίηση περίπου **11 δισεκατ. ευρώ** για **μέσα που βασίζονται στην αγορά**, συμπεριλαμβανομένων χρηματοδοτικών μέσων και εγγυήσεων από τον προϋπολογισμό σε ειδική θυρίδα στο πλαίσιο του Ταμείου InvestEU, το οποίο με τη σειρά του θα κινητοποιήσει ιδιωτικές επενδύσεις ύψους **200 δισεκατ. ευρώ** υπέρ της έρευνας και της καινοτομίας.

3.4. Τα κράτη μέλη παροτρύνονται να λάβουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να αυξήσουν τις δαπάνες τους για έρευνα και καινοτομία για την επίτευξη του στόχου του **3 %** του ΑΕγχΠ.

3.5. Προτείνεται η δρομολόγηση ενός πρώτου συνόλου **αποστολών** έρευνας και καινοτομίας σε επίπεδο ΕΕ με τολμηρούς, φιλόδοξους στόχους και με ισχυρή ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία. Οι αποστολές θα ενθαρρύνουν τις επενδύσεις και τη συμμετοχή σε πολλούς κλάδους σε όλο το μήκος των αλυσίδων προστιθέμενης αξίας, τομείς πολιτικής (π.χ. στους τομείς της ενέργειας και του κλίματος, των μεταφορών, της προηγμένης μεταποίησης, της υγείας και της διατροφής, της ψηφιακής τεχνολογίας), επιστημονικά πεδία (όπως οι κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες).

3.6. Προτείνεται, κάθε φορά που θα αναθεωρούνται οι πολιτικές και η νομοθεσία της ΕΕ και τα εθνικά ρυθμιστικά πλαίσια, να εφαρμόζεται η **αρχή της καινοτομίας**, εξασφαλίζοντας ότι θα εκτιμάται πλήρως ο αντίκτυπός τους στην καινοτομία.

3.7. Θα συγκροτηθεί **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας** με σκοπό τον εντοπισμό και την επέκταση πρωτοποριακών και ανατρεπτικών καινοτομιών με έμφαση σε ταχέως εξελισσόμενες καινοτομίες υψηλού κινδύνου που έχουν μεγάλες δυνατότητες να δημιουργήσουν εντελώς νέες αγορές.

⁽¹⁾ COM(2018) 306 final.

⁽²⁾ Βλέπε ΕΕ C 34 της 2.2.2017, σ. 66 και «Ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος “Ορίζοντας 2020”» (Ενημερωτική έκθεση).

⁽³⁾ ΕΕ C 197 της 8.6.2018, σ. 10.

⁽⁴⁾ Τα προτεινόμενα κονδύλια του προϋπολογισμού, ύψους 100 δισεκατ. ευρώ για την περίοδο 2021-2027, περιλαμβάνουν 97,6 δισεκατ. ευρώ στο πλαίσιο του προγράμματος Ορίζων Ευρώπη (εκ των οποίων 3,5 δισεκατ. ευρώ θα διατεθούν στο πλαίσιο του ταμείου InvestEU) και 2,4 δισεκατ. ευρώ για το πρόγραμμα έρευνας και κατάρτισης της Ευρατόμ.

3.8. Προβλέπονται μέτρα για την αύξηση των **ιδιωτικών επενδύσεων** στην έρευνα και την καινοτομία, καθώς και για την κλιμάκωση πρωτοβουλιών:

- υλοποίηση προγράμματος πανευρωπαϊκών οργανισμών επενδύσεων σε μερίδια άλλων οργανισμών επιχειρηματικού κεφαλαίου (VentureEU),
- μεταφορά της οδηγίας ⁽⁵⁾ για τα πλαίσια προληπτικής αναδιάρθρωσης, τη δεύτερη ευκαιρία και μέτρα για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών αναδιάρθρωσης, αφερεγγυότητας και απαλλαγής.

3.9. Προτείνεται επίσης περαιτέρω απλούστευση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις προκειμένου να διευκολυνθεί ο απρόσκοπτος **συνδυασμός διαφόρων κονδυλίων** και να βελτιωθεί η χρήση κοινών προτύπων αξιολόγησης για τα έργα έρευνας και καινοτομίας.

3.10. Η Επιτροπή τάσσεται υπέρ ενός **φορολογικού συστήματος** ⁽⁶⁾ που στηρίζει την καινοτομία προσφέροντας έκπτωση φόρου για τις δαπάνες για επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία, με πρόσθετες παροχές υπέρ των νεοσύστατων επιχειρήσεων.

3.11. Προτείνεται η εισαγωγή **Σήματος Ανοικτής Επιστήμης** για τα πανεπιστήμια και τους δημόσιους ερευνητικούς οργανισμούς με στόχο την ενδυνάμωσή τους ώστε να αποκτήσουν περισσότερο επιχειρηματικό και διεπιστημονικό χαρακτήρα.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι και στο πλαίσιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2021-2027, η Επιτροπή κατέστησε σαφές ότι η έρευνα και η καινοτομία πρέπει να εξακολουθήσουν να αποτελούν βασική προτεραιότητα της ΕΕ. Ένα ισχυρό και επιτυχημένο πρόγραμμα που συνδυάζει την αριστεία, κοινές ερευνητικές υποδομές, τη διασυννοριακή συνεργασία, καθώς και συνέργειες μεταξύ της πανεπιστημιακής κοινότητας, της βιομηχανίας, των ΜΜΕ και ερευνητικών οργανισμών, αποτελεί βασικό μέσο πολιτικής τόσο για την επίτευξη βιώσιμης ευρωπαϊκής οικονομικής ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας όσο και για την αντιμετώπιση των μεγάλων προκλήσεων που αντιμετωπίζει η ευρωπαϊκή κοινωνία.

4.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η καινοτομία θα πρέπει να έχει μεγαλύτερη βαρύτητα και υπενθυμίζει το αίτημά της για εξισορρόπηση των μελλοντικών αναγκών χρηματοδότησης της πολιτικής για όλη την αλυσίδα έρευνας και καινοτομίας, από τη θεμελιώδη έρευνα έως την έρευνα με γνώμονα τα προϊόντα ⁽⁷⁾. Η καινοτομία είναι καθοριστικής σημασίας για την οικονομική ανάπτυξη και τα νέα μέσα θα είναι ιδιαίτερα επωφελή για τις ΜΜΕ. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη σημασία των δημόσιων επενδύσεων στην έρευνα και την καινοτομία ως βασικής κινητήριας δύναμης για τη δημιουργία και τη διατήρηση δευτερογενών επιπτώσεων στις οικονομίες των κρατών μελών.

4.3. Όσον αφορά τις υψηλές προσδοκίες που συνδέονται με τον αντίκτυπο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» και τον ρόλο του στην εξασφάλιση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας, η ΕΟΚΕ συνιστά χρηματοδότηση ύψους 120 δισεκατομμυρίων ευρώ, όπως πρότεινε και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα πρέπει να αποδείξουν ότι έχουν κατανοήσει την κομβική σημασία της έρευνας και της καινοτομίας για τη μελλοντική ανταγωνιστικότητα της ΕΕ.

4.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την αύξηση του όγκου των επενδύσεων της ΕΕ προκειμένου να παρασχεθεί στους Ευρωπαίους εργαζόμενους η δυνατότητα να συμβαδίζουν με τις εξελίξεις και να αποκτούν τις δεξιότητες που είναι αναγκαίες για τα ψηφιακά επαγγέλματα. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι πρωτοβουλίες που βοηθούν τις ΜΜΕ να αξιοποιήσουν και να εκμεταλλευθούν δεόντως τα αποτελέσματα της έρευνας και της καινοτομίας θα πρέπει να υποστηριχθούν αποτελεσματικότερα.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Έρευνα σε όλο το μήκος της αλυσίδας προστιθέμενης αξίας

5.1.1. Τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία πρέπει να χρησιμοποιηθούν με σκοπό να εισέλθουν οι περιφέρειες στην οικονομία της καινοτομίας. Θα πρέπει να δημιουργηθούν **συνέργειες** με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», το Ταμείο InvestEU, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Πρόγραμμα Erasmus+, το πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη», την κοινή γεωργική πολιτική και άλλα προγράμματα.

⁽⁵⁾ COM(2016) 723 final.

⁽⁶⁾ Σύστημα προβλεπόμενο στο πλαίσιο της κοινής ενοποιημένης βάσης φορολογίας εταιρειών (ΚΕΒΦΕ).

⁽⁷⁾ ΕΕ C 34 της 2.2.2017, σ. 66.

5.1.2. Η ΕΕ είναι ο πιο ανοιχτός χώρος έρευνας και καινοτομίας στον κόσμο. Όχι μόνο δέχεται ευχαρίστως ερευνητικούς οργανισμούς από όλον τον κόσμο στα δικά της έργα, αλλά συνεργάζεται επίσης εκτενώς σε κοινά προγράμματα με διεθνείς εταίρους. Το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» πρέπει να επενδύσει στους τομείς όπου υπάρχει ιδιαίτερη ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία. Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε έργα **συνεργατικής έρευνας**⁽⁸⁾, δεδομένου ότι πληρούν αυτήν την απαίτηση κατά τρόπο που σχεδόν κανένα άλλο πρόγραμμα δεν επιτυγχάνει: για να σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος στις κοινωνικές προκλήσεις που δεν μπορούν να επιλυθούν σε εθνικό επίπεδο, στα έργα αυτά συμμετέχουν οι καλύτεροι επιστήμονες, καθώς και οι πλέον καινοτόμες ΜΜΕ και παράγοντες της βιομηχανίας στην Ευρώπη. Συνδυάζοντας τις δεξιότητες και ικανότητές τους σε διάφορα πεδία, τα έργα συνεργατικής έρευνας αποφέρουν πολύτιμα οφέλη για τους Ευρωπαίους πολίτες.

5.1.3. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι πολλές σημαντικές κοινωνικές προκλήσεις μπορούν να επιλυθούν μόνο σε ευρωπαϊκό επίπεδο και χρειάζονται τις συντονισμένες προσπάθειες διαφόρων φορέων, οι οποίες υπερβαίνουν το πεδίο των μεμονωμένων έργων συνεργατικής έρευνας. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο υποστηρίζεται η ιδέα των **αποστολών**. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι οι κοινοί φιλόδοξοι στόχοι έχουν τη δυνατότητα να εμπνέουν και να δημιουργούν δυναμική, δηλαδή την προθυμία ανάληψης δράσης, σε διάφορες κοινότητες, συμπεριλαμβανομένου του ευρέος κοινού. Οι αποστολές θα πρέπει να προσφέρουν μια μακροπρόθεσμη προοπτική χρηματοδότησης καθ' όλη την περίοδο χρηματοδότησης του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη». Είναι σημαντικό οι αποστολές να θεωρούνται πρωτίστως ερευνητικές αποστολές μεγάλης κλίμακας, ακόμη και αν συμπεριλαμβάνουν διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη στα υποέργα τους. Για να επιτευχθούν οι φιλόδοξοι στόχοι των αποστολών, χρειάζεται να καλύπτουν ολόκληρη την αλυσίδα καινοτομίας και να περιλαμβάνουν ερευνητικές δραστηριότητες σε όλα τα επίπεδα τεχνολογικής ετοιμότητας. Η ΕΟΚΕ ζητεί να μην υπερεκτιμηθεί η έννοια και μόνο των αποστολών, αλλά να τους δοθεί η κατάλληλη χρηματοδότηση για τους στόχους τους. Οι στόχοι αυτοί θα πρέπει να είναι και εφικτοί και απτοί.

5.1.4. Ένα από τα ισχυρά σημεία των ευρωπαϊκών ερευνητικών προγραμμάτων-πλαίσιο είναι η απτή δέσμευσή τους σε επίπεδο ΕΕ για την προώθηση ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας ανοικτού σε όλα τα κράτη μέλη. Αυτήν την ανοικτή πολιτική θα μπορούσαν να στηρίξουν ισχυρότερες **συνέργειες** μεταξύ του επόμενου προγράμματος-πλαισίου και των διαρθρωτικών ταμείων. Η γεφύρωση των χάσμάτων μεταξύ των περιφερειών με αποτελεσματικότερο τρόπο αποτελεί μία από τις μείζονες πολιτικές προκλήσεις για τα επόμενα χρόνια, οι δε αποτελεσματικές συμπράξεις μεταξύ των ερευνητικών ιδρυμάτων μπορεί να είναι ένα από τα κλειδιά.

5.1.5. Ένα σημαντικό μέσο σε αυτό το πλαίσιο είναι οι **εμβληματικές πρωτοβουλίες MAT (Μελλοντικές και αναδυόμενες τεχνολογίες)**. Χαρακτηρίζονται από ισχυρή εστίαση στην ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών. Πρόκειται για μοναδικό πλεονέκτημα. Η Ευρώπη πρέπει να έχει τη δυνατότητα για μεγάλης κλίμακας και μακροπρόθεσμα έργα που μπορεί να ενέχουν ένα ποσοστό αβεβαιότητας και είναι ακόμη καινοτόμα όσο είναι και προοδευτικά. Επομένως, οι εμβληματικές πρωτοβουλίες MAT πρέπει να διαφοροποιούνται σαφώς από τις αποστολές. Είναι σημαντικό οι μελλοντικές **εμβληματικές πρωτοβουλίες MAT** να ξεκινούν όπως προγραμματίστηκαν και να συνεχίζουν να λαμβάνουν χρηματοδότηση κατά προτεραιότητα.

5.1.6. Η προσβασιμότητα σε **ερευνητικές υποδομές** σε ολόκληρη την ΕΕ και πέρα από αυτήν αποτελεί μία από τις επιτυχίες των προγραμμάτων-πλαίσιο. Αναμφίβολα, η κορυφαία ερευνητική υποδομή προσελκύει κορυφαίους επιστήμονες και πολύ συχνά μόνον η πρόσβαση σε ερευνητικές υποδομές καθιστά εφικτά τα επαναστατικά αποτελέσματα. Ως εκ τούτου, η ερευνητική υποδομή χρειάζεται επειγόντως υψηλότερη χρηματοδότηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο, και όχι τη μείωση του μεριδίου του προϋπολογισμού που προβλέπει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην πρότασή της. Η διασφάλιση της πρόσβασης των χρηστών από τις χώρες της ΕΕ των 13 θα πρέπει να αποτελεί ζήτημα προτεραιότητας.

5.1.7. Η υποστήριξη της **κινητικότητας** των ερευνητών μέσω των δράσεων «Μαρία Σκλοντόφσκα-Κιουρί» αποτελεί ένα ακόμη κλειδί για την περαιτέρω ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας και τη δημιουργία αντικτύπου που δεν μπορεί να επιτευχθεί σε εθνικό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ επικροτεί κάθε πρωτοβουλία που έχει σχεδιαστεί για την υποστήριξη της κινητικότητας των ερευνητών που εργάζονται σε ΜΜΕ. Η ΕΟΚΕ εκφράζει, ωστόσο, την ανησυχία της για το φαινόμενο της «διαρροής εγκεφάλων», το οποίο ενδέχεται να ενταθεί ακόμη περισσότερο λόγω της χρηματοδότησης της κινητικότητας, και ζητεί, ως εκ τούτου, την επικέντρωση των ενωσιακών και των εθνικών πολιτικών στην καθιέρωση ενδεδειγμένων και ελκυστικών συνθηκών εργασίας για τους επαγγελματίες, με στόχο την αποφυγή αυτής της τάσης που είναι αντιπαραγωγική για την επίτευξη συνοχής στην ΕΕ.

5.1.8. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι ακαδημαϊκοί φορείς από ιδρύματα που χρηματοδοτούνται με δημόσιους πόρους σε πολλά κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να συνάπτουν **δάνεια**. Επομένως, το «Ορίζων Ευρώπη» θα πρέπει να παραμείνει ως επί το πλείστον επικεντρωμένο στη συγχρηματοδότηση και όχι στα δάνεια.

5.1.9. Η ΕΟΚΕ συντάσσεται με την έκκληση προς τα κράτη μέλη να λάβουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να αυξήσουν τις δαπάνες τους για έρευνα και καινοτομία για την επίτευξη του στόχου του 3 % του ΑΕγχΠ.

⁽⁸⁾ Η συνεργατική έρευνα με τουλάχιστον τρεις εταίρους από διαφορετικά κράτη μέλη τους παρέχει τη δυνατότητα να ενώσουν τις δυνάμεις τους για την αντιμετώπιση προκλήσεων που δεν μπορούν να διευθετηθούν από μία μόνο χώρα και δημιουργεί συνέργειες στο πλαίσιο του ερευνητικού τοπίου της ΕΕ, προσδίδοντας έτσι σημαντική προστιθέμενη αξία στην ΕΕ, όπως στην περίπτωση έργων που σχεδιάστηκαν και εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του EUREKA.

5.2. Έρευνα και καινοτομία για νέες αγορές και συνοχή στην Ευρώπη

5.2.1. Όπως υπογραμμίζεται στην **7η έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή**, ο τομέας της έρευνα και της καινοτομίας στην ΕΕ παραμένει ιδιαίτερα συγκεντρωμένος σε έναν περιορισμένο αριθμό περιφερειών. Στα βορειοδυτικά κράτη μέλη, οι καλές διαπεριφερειακές συνδέσεις, το υψηλής εξειδίκευσης εργατικό δυναμικό και το ελκυστικό επιχειρηματικό περιβάλλον επέτρεψαν την κεφαλαιοποίηση της «έρευνας και καινοτομίας» ως απτών κινητηρίων δυνάμεων για την υποστήριξη της οικονομικής ανταγωνιστικότητας και της κοινωνικής συνοχής. Στα νότια και ανατολικά κράτη μέλη, οι επιδόσεις της καινοτομίας είναι ασθενέστερες και οι περιφέρειες που βρίσκονται κοντά σε κέντρα καινοτομίας —κυρίως στις πρωτεύουσες— δεν επωφελούνται από την εγγύτητά τους. Το γεγονός αυτό απαιτεί πολιτικές που θα συνδέουν τις επιχειρήσεις, τα ερευνητικά κέντρα και τις εξειδικευμένες επιχειρηματικές υπηρεσίες μεταξύ περιφερειών. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η περαιτέρω απλούστευση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, προκειμένου να διευκολυνθεί ο απρόσκοπτος **συνδυασμός διαφόρων κονδυλίων**, μπορεί να είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη του στόχου αυτού.

5.2.2. Τα προγράμματα «έρευνας και καινοτομίας» για την περίοδο μετά το 2020 πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις οικονομικές, κοινωνικές και εδαφικές διαστάσεις που χαρακτηρίζουν τις περιφέρειες της ΕΕ, αποφεύγοντας την εφαρμογή στρατηγικών «ενιαίας αντιμετώπισης». Η προσέγγιση αυτή μπορεί να υποστηριχθεί με την εφαρμογή στρατηγικών βασισμένων στην «ανοιχτή καινοτομία». Όσον αφορά την εδαφική διάσταση των πολιτικών «Έρευνας και Καινοτομίας», είναι σημαντικό να προβλεφθούν νέα προγράμματα και προτεραιότητες, λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές και κοινωνικές πτυχές που χαρακτηρίζουν τις εδαφικές περιοχές στις οποίες θα εφαρμοστεί η δράση.

5.2.3. Οι πολιτικές και τα προγράμματα «έρευνας και καινοτομίας» για την περίοδο μετά το 2020 θα πρέπει να συνάδουν με τους στόχους της **«οικονομίας για το κοινό καλό» (ΟΚΚ)**, ενός βιώσιμου οικονομικού μοντέλου προσανατολισμένου προς την κοινωνική συνοχή. Η οικονομία για το κοινό καλό είναι μια διαδικασία «κοινωνικής καινοτομίας» και θετικής επιχειρηματικότητας που χρησιμοποιείται για την προώθηση και τη στήριξη νέων ιδεών που ταυτόχρονα επιλύουν κοινωνικές ανάγκες, δημιουργούν κοινωνικές σχέσεις και ενισχύουν τη δημιουργία πλούτου.

5.2.4. Παρά τις ευρείες δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο της εφαρμογής των προγραμμάτων της περιόδου 2014–2020, η πρόσβαση των ΜΜΕ σε ευκαιρίες ανάπτυξης με βάση την καινοτομία είχε ελάχιστο αντίκτυπο όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Το σύστημα στήριξης της έρευνας και καινοτομίας σε ορισμένες περιφέρειες εξακολουθεί να είναι πολύ πολύπλοκο και συνεπώς αποθαρρύνει τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις να συμμετέχουν σε έργα ιδίως της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επικροτεί τη συγκρότηση **Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας**, το οποίο θα επιταχύνει την εμπορευματοποίηση και την κλιμάκωση καινοτομιών νεοφυών επιχειρήσεων που προκύπτουν από έργα του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη». Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας θα μπορούσε να μετατραπεί σε ταχύτερο μηχανισμός για την ολοκλήρωση των τελικών διαδικασιών με στόχο τη γεφύρωση του χάσματος καινοτομίας.

5.2.5. Για να μετατραπούν οι ευκαιρίες έρευνας και καινοτομίας σε παράγοντες ανταγωνιστικότητας και οικονομικής ανάπτυξης, είναι απαραίτητο να υποστηριχθεί η συνεργασία μεταξύ ΜΜΕ και ιδρυμάτων E & A&K, η σύσταση επιχειρήσεων που βασίζονται στη μεταφορά έρευνας και καινοτομίας, καθώς και η ανάλυση δραστηριοτήτων καθοδήγησης και συγκεντρώσης κεφαλαίων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να υποστηριχθεί η μεταφορά και η κεφαλαιοποίηση του μοντέλου της «πενταπλής έλικας»⁽⁹⁾ για την τόνωση των δημόσιων και των ιδιωτικών εταιρικών σχέσεων.

5.2.6. Οι **ΜΜΕ** θα μπορούσαν να πρωτοστατήσουν στις «κοινωνικές ανοικτές καινοτομίες», στις οποίες η ανθρώπινη τεχνογνωσία δικτύωσης και οι ικανότητες από κοινού δημιουργίας, σχεδιασμού και καινοτομίας είναι θεμελιώδους σημασίας για την πλήρη επίτευξη της κοινωνικής καινοτομίας σε όλη την Ευρώπη. Υπάρχει ανάγκη προώθησης κατάλληλων πολιτικών καινοτομίας για τις ΜΜΕ που να συμβαδίζουν με όσα έχουν επιτευχθεί μέσω της πρωτοβουλίας EUREKA. Αυτό το καθήκον θα μπορούσε να αφορά ειδικά τα ιδρύματα που μπορούν να στηρίξουν άμεσα τις ΜΜΕ στην ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και καινοτομίας, όπως είναι τα εμπορικά επιμελητήρια.

5.2.7. Για να τηρηθεί η αρχή της επικουρικότητας και οι σημαντικές ικανότητες των περιφερειών και των κρατών μελών στον τομέα της στήριξης των ΜΜΕ, ζητείται ωστόσο να υπάρξει επικέντρωση στην ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία. Αυτό μπορεί να έγκειται στην **υποστήριξη της συνεργασίας** περισσότερων από δύο ευρωπαϊκούς φορείς καινοτομίας ή στην παροχή κεφαλαίων σε καινοτόμους φορείς με αντιλήψεις πολύ ριψοκίνδυνες για να υποστηριχθούν σε εθνικό επίπεδο. Επιπλέον, ο εξορθολογισμός των προαναφερθέντων μέσων θα πρέπει να οδηγεί σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα του χρηματοδοτικού τοπίου. Επομένως, θα πρέπει να αναμένεται ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας θα απαιτήσει μικρότερο μερίδιο από τον προϋπολογισμό του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» σε σχέση με τα δημοσιονομικά μέσα του προγράμματος «Ορίζων 2020», και όχι τη σημαντική αύξηση που προβλέπεται στην πρόταση της Επιτροπής. Στα προγράμματα «έρευνας και καινοτομίας» για την περίοδο μετά το 2020, θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη στήριξη στις ποιοτικές πτυχές των στόχων.

5.2.8. Η «ευφύια» ενός κοινωνικοοικονομικού συστήματος δεν μπορεί να μετράται μόνο βάσει ποσοτικών δεικτών, όπως οι δαπάνες έρευνας και καινοτομίας. Θα πρέπει επίσης να χρησιμοποιούνται ποιοτικοί δείκτες, όπως το είδος των καινοτομιών που επιτεύχθηκαν, τα πλεονεκτήματα για την κοινωνία των πολιτών και ο αριθμός των νέων θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει αυτήν την προσέγγιση.

⁽⁹⁾ Quintuple Helix and how do knowledge, innovation and the environment relate to each other? A proposed framework for a trans-disciplinary analysis of sustainable development and social ecology, International Journal of Social Ecology and Sustainable Development, τόμος 1, αριθ. 1, σ. 41-69.

5.2.9. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι στο πλαίσιο του νέου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ), η Επιτροπή έχει συμπεριλάβει την προσβασιμότητα ως «πρόσφορη προϋπόθεση». Το σύνολο της ενωσιακής και της εθνικής χρηματοδότησης για Ε&Κ πρέπει να συμμορφώνεται πλήρως με τα κριτήρια προσβασιμότητας, προκειμένου τα αποτελέσματα τους να αποβαίνουν προς όφελος όλων των κοινωνικών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία που αντιπροσωπεύουν το 15 % του πληθυσμού της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 19 Σεπτεμβρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER
